

AZ ANGOLOK INDIÁBAN.

a A sajtó a napokban több alkalommal foglalkozott Perzsiának állítólag titokban küszöbön álló felosztásáról. Híradások szerint több európai hatalom, elsősorban az angol és az orosz megosztani készül a politikai és anyagi bilincsekbe vert, örökösen gyámkodás alatt álló Perzsián. A felosztás operációja még nem történt ugyan meg, sőt az érdekelt hatalmak cáfolgatták is a tervet, bizonyos azonban, hogy a sahk szerencsétlen birodalmába beférkőzött oroszok és angolok egy szép napon éppoly meglepetés nélküli sakkhuzással fogják kijelenteni Perzsia anektálását és felosztását, mint annak idején Japán Koreáét. Az angolok ázsiai hatalmuk tudatában a szomszédos Indiára támaszkodva férköznek Perzsia közelébe s módszerük szerint a kereskedelmet, a tőkét küldik előre, mint annak idején Indiával tették.

□ A mai indiai császárságot tudvalevőleg egy szerénykedő kereskedelmi társasággal, a „Keletindiai-Társaság“ címe alatt alapították meg Albion fiai. A hindu kikötőkbe belopott vitorlások aztán egy szép napon ágyunaszádokká fejlődtek. A kereskedőkből diplomaták lettek, az érdekképviseletekből detronizáló hatalmasságok, míg egyszerre a birtokukba vett óriási területek kincseinek és a most már akadálytalanul biztos befészkelődés tudatában bevallották a bámuló Európának, hogy: a gyarmatból császárság keletkezett.

□ Mint földfoglalási operációs segédeszközt érdekesnek tartjuk megismertetni a hódító angol közigazgatást.

□ A „Keletindiai-Társaság“ hatalmasságát misem jellemezheti jobban, minthogy ezelőtt 55 évvel egyszerűen hadat izentek Perzsiának. Ez a hadüzenet volt előidézője a későbbeni angol-orosz viszálykodásnak.

□ A szabadalmat élvező társaság előfutárja volt az indiai császárságnak. Az 1833., majd az 1853. években kelt illetve megújított szabadalomlevél alapján a Kalkuttában székelő igazgatóság által képviseltette magát. Az igazgatóságé volt a kormányzói hatalom, de igazában csak végrehajtó eszköze volt Anglia parlamentjének és a koronának. E főfaktorok az úgynevezett ellenőrző-hivatal útján juttatták terveiket és elhatározásaikat a direktóriumba, aként, hogy a Társaságnak előzetes jóváhagyás nélkül semmi fontos dolgot elrendelnie vagy véghezvinnie nem volt

szabad. Viszont a „Keletindiai-Társaság“ birtokainak uralmát a kormányzó és az indiai szenátus öt kiválasztott tagjából álló kormányra ruházták át.

□ A kormányzó, a mai indiai alkirály elődje, fontos hivatalt töltött be. Háromszázezer katonából álló sereg állott rendelkezésére. Nagyobb és népesebb ország felett parancsnokolt, mint Európa államainak bármelyike. Korlátlan hatalommal bírt, befolyása volt a direktóriumra és felelőssége tudatában sokszor megelőzhetette az ellenőrző-hivatal vagy a direktórium rendelkezéseit. Az öt tagból álló és melléje rendelt magas tanács vagy főtanács tisztán formai feladatokkal bírt. Hiszen a leiratok, rendeletek mind így kezdődtek: „A főkormányzó a tanácsban a következő rendeletet hozta stb. és nem úgy, hogy: a főkormányzó és a tanács stb.“ Ez a formula is azt mutatja, hogy a főkormányzó rendeletei a főtanács előzetes tudtával fogalmaztattak, de a főtanács beleegyezésére már nem volt szükség, hogy ezek a rendelkezések érvényesek is legyenek. A főtanácstól nem is volt mit tartani. A tagok alárendeltjei lévén a főkormányzónak, azt tehetett velük, amit akart. Az indiai főtanács egy-egy tagja évi 56.000 dollár jövedelmet kapott, oka volt tehát mindegyiknek jóban lenni a főkormányzóval. Az ő szempontjukból csak az volt szomorú a dologban, hogy öt éven túl senki sem viselhette a főtanácsosi méltóságot.

□ Az indiai kormánynak döntő szava volt minden bel- és külpolitikai kérdésben. Kormányozta egész Indiát és új hódítások után látva, a nyert területeket vaskézzel olvasztotta be a jövőre császárság területébe. Eként szerezte meg Tenasszerimot, Pendschabot, Satarat, Avat, stb. A kormány ügyelt fel a benszülött független, vagy függetlennek tartott fejedelmekre és hercegekre. Diplomáciai mentorokat rendelt melléjük, akik a barnaképű koronás főekkel szemben a „Keletindiai-Társaság“ hatalmát képviselték. A kormány egész sereg fejedelmet mozdított el trónjáról. Fogalmat alkothatunk a kormány pénzügyi hatalmáról, ha áttekintünk a detronizált uralkodóházaknak juttatott évi nyugdíjak táblázatán. Így: a delhi-i király 150.000, a bengali nábob 160.000, ennek családja 90.000, a carnatici nábob és családja 200.000, a tingorei rajah 118.000, a benaresi nábob 143.000, Tipo Schib 63.000, a malaberi rajah 25.000, Rascheo Roo 215.000 dollár nyugdíjat, kisebb fejedel-

mek és családjaik 314.000, összesen 1,484.000 dollár nyugdíjat kaptak.

□ A régi India három elnökségre volt felosztva, amelyek területén a legfelsőbb törvényszékek állottak. Ezek tagjait a legkiválóbb angolországi ügyvédekől állították össze. A kinevezés 12 évre szólt. Az elnök, a „chief justice“ ugyanannyi fizetést kapott, mint a főtanács bármely tagja; a melléje rendelt két bíró mindegyike pedig 42.000 dollárt. A főhivatalnokok után a polgári ügyvivők következtek és pedig: az ügyvivők, a segédügyvivők és a benszülöttek, akikből a rendőrséget szervezték. Az ügyvivőnek ki kellett állania a vizsgát az angol, francia, olasz, szenszkrit, arab, indiai nyelvekből, a matematikából, kémiából, fizikából és India történelméből. Csak azután bocsátották a Haysburyban tartott két évi tanfolyamra. A jelesen végzetek előtt megnyitott a közigazgatási pálya. A kevésbé tehetségeseket beosztották az angol-indiai hadseregbe lovassági tisztnek.

□ A tanfolyamból kikerült jelöltek a „writer“-eket kiküldték a messze vidékre s akkor derült csak ki, hogy tulajdonképpen nem is beszéli a benszülöttek nyelvét. Mert például Felső-Bengáliában bengál, hindosztáni és urdu nyelveket, Alsó-Bengáliában bengál, urdu, guzerat. Madrasban a canaresi, telaya és -tamil nyelveket kellett beszélniök, hogy megérthessék a benszülötteket. Azért rendelték el később, hogy a „writer“-nek ráadásul a William-erődítményben tartott tanfolyamra is be kellett iratkoznia s csak ezután dőlt el, hogy India melyik részébe nyer majd kiküldetést. A „writer“-ek különben havi 300 rupia segélydíjat kaptak a williami-tanfolyam idejére. A félévi kurzus után nyertek aztán kiküldetést. Különösen nehéz hivatalt töltöttek be a bírók, mert India a hazugság hazája volt mindenkoron. Álljon itt példaképpen a következő eset:

□ Egy darogah (rendőrtisztviselő) jelentést tett egy bűnügyről a kerületi bírónak azzal, hogy a leggon-

dosabb nyomozás dacára sem sikerült a tettést kézrekeríteni. A bíró nem volt meggyőződve a rendőrtiszt őszinteségéről és jóhiszeműségéről. Ráparancsolt tehát, hogy a bűnöst tíz napon belül szolgáltatassa be a fogházba, különben elcsapatja hivatalából. A határidő letelt és a darogah nem jelentkezett, mire elcsapták. A bíró úgy gondolta célját elérhetőnek, hogy a rendőrtiszt helyettesét feltűzelte s megígérte neki, hogyha a gyilkost kézrekeríti ő lesz a darogah. A helyettes sem volt szerencsésebb az elődjénél. Csak hogy ez szerette volna a hivatalt elnyerni. Száz rupiát kínált tehát annak, aki a gyilkosság bűnét magára vállalja. Rögtön jelentkezett is két benszülött, akik belementek az üzletbe. Magukra vállalták a gyilkosságot s megosztottak a száz rupián. A hivatalnok kitalált egy mesét, mely a tanuk vallomásával egyezett. A benszülöttek a falu lakói előtt beismerték a bűnt, mire a helyette a bíró darogahnak nevezte ki. A végtárgyaláson pedig kiderült a turpisság, mert kitudódott, hogy a két benszülött annál kevésbé sem követhette el a büntetést, mert a gyilkosság idején mind a ketten tolvajlásért voltak bezárva.

□ A mai rendszernél még bürokratikusabb közigazgatásnak sikerült kérlelhetetlen szigorúságával belegyökerednie a kincsekkel tele Indiába, míg aztán kiderült, hogy a Keletindiai Társaság nem egyéb, mint az indiai császárság kvártélymestere, mely a kerek föld egyik legdúsabb és legnagyobb gyöngyét helyezte az angol király koronájába. India, a végleteknek, az éhínséggel, áradással és pestissel látogatott népeknek és a dús természeti kincsek hazája adta az angolok ázsiai uralmának bázisát. Itt van elrejtve az a bizonyos archimédesi pont, amelyre támaszkodva, az angoiok ki akarják emelni Perzsiának Indiához közeli részét, ha ugyan a sahkok züllő birodalmának felosztásába belemegy az Ázsia térképe felett izgalommal őrökődő diplomácia.

f. r.

□ □ □

A gazdához.

*Már zúg, süvölt az óriás vihar,
Vagy csak nékem rémlik az talán úgy,
Mit nemtudás fátyola eltakar,
Hogy egymaga lesz ismét a magyar.*

*Két óriás néptenger határán
Megáll-e majd e büszke sziklaszirt?!
Mit vulkán szült, mely földet ingatott,
Marad-e nép, tenéked irmagod?*

*Részülj magyar; a nagyszerű halált
Még nagyszerűbb erőd birkózza le;
Háznépedet, ki gyűlöl, verd ki mind —
A józan ész és méltóság szerint!*

*S ha legyűrnék, úgy véres tetemed
Mufassa egy nagy küzdelem nyomát,
Ha már hullám jár ott a szirtfokon,
Te majd aludj az emberhalmokon.*

Csappay Béla dr.